

Spis treści

Przedmowa	XIII
Wykaz skrótów	XV
Wykaz literatury	XIX

Rozdział I. Władza rodzicielska

A. Komentarz tezowy	3
Kodeks rodzinny i opiekuńczy	3
Tytuł II. Pokrewieństwo i powinowactwo	3
Dział IA. Rodzice i dzieci	3
Rozdział II. Stosunki między rodzicami a dziećmi	3
Oddział 2. Władza rodzicielska	3
Oddział 2a. Piecza zastępcza	28
B. Część opisowa	35
1. Ogólna charakterystyka władzy rodzicielskiej	35
1.1. Uwagi terminologiczne	35
1.2. Pojęcie władzy rodzicielskiej	38
1.3. Powstanie władzy rodzicielskiej	40
1.4. Wygaśnięcie władzy rodzicielskiej	43
1.5. Ustawowy model władzy rodzicielskiej	43
1.6. Modyfikacje władzy rodzicielskiej	44
1.7. Stosunki między rodzicami a dziećmi niewchodzące w zakres władzy rodzicielskiej	46
1.7.1. Kontakty z dzieckiem	46
1.7.2. Obowiązek rodziców i dzieci wzajemnego szacunku i wspierania się	47
1.7.3. Nazwisko dziecka	49
1.7.3.1. Nazwisko dziecka, co do którego istnieje domniemanie, że pochodzi od męża matki	49
1.7.3.2. Nazwisko dziecka, co do którego ojcostwo zostało ustalone przez uznanie	51
1.7.3.3. Nazwisko dziecka, co do którego ojcostwo ustalono sądownie	51
1.7.3.4. Nazwisko dziecka w przypadku nieustalonego ojcostwa ..	52
1.7.3.5. Nazwisko dziecka nieznanymi rodziców	52
1.7.3.6. Nazwiska dzieci pochodzących od tych samych rodziców ..	52
1.7.3.7. Nadanie nazwiska pasierbowi	53
1.7.3.8. Nazwiska wielocłonowe	54
1.7.3.9. Zmiana nazwiska w trybie administracyjnym	54
1.7.4. Miejsce zamieszkania dziecka	56

Spis treści

1.7.4.1. Uwagi ogólne	56
1.7.4.2. Miejsce zamieszkania a miejsce pobytu dziecka	57
1.8. Standardy międzynarodowe	62
1.8.1. Umowy wielostronne	62
1.8.2. Prawo wspólnotowe	62
1.8.3. Rekomendacje i rezolucje	63
2. Wykonywanie władzy rodzicielskiej	63
2.1. Uwagi ogólne	63
2.1.1. Istotna sprawa dziecka	64
2.1.2. Dobro dziecka	66
2.1.3. Interes społeczny	67
2.1.4. Interes rodziców	68
2.1.5. Racjonalne partnerstwo rodziców i dzieci	69
2.2. Wykonywanie władzy rodzicielskiej przez rodziców żyjących w rozłączeniu	69
2.2.1. Uwagi ogólne	69
2.2.2. „Uгода” rodziców w zakresie sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej	73
2.2.3. Władza rodzicielska obojga rodziców	73
2.2.3.1. Forma zgodnego porozumienia	75
2.2.4. Powierzenie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców ...	75
2.2.4.1. Nakaz wydania dziecka	77
2.2.5. Rozstrzygnięcie o ograniczeniu władzy rodzicielskiej	80
2.2.6. Charakter sprawy i skład sądu	83
2.2.7. Przebieg rozprawy w sprawach o określenie sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej (art. 107 KRO)	84
2.3. Zmiana rozstrzygnięcia o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej	86
2.4. Wykonywanie władzy rodzicielskiej nad dzieckiem ubezwłasnowolnionym całkowicie	88
2.5. Pomoc sądu i innych organów państwowych w wykonywaniu władzy rodzicielskiej	89
2.5.1. Uwagi ogólne	89
2.5.2. Odebranie dziecka	90
2.5.3. Tryb postępowania	93
3. Reprezentacja dziecka	98
3.1. Przedstawicielstwo ustawowe	98
3.2. Czynności prawne	101
3.2.1. Wyłączenie reprezentacji na podstawie art. 98 § 2 KRO ...	106
3.2.2. Wyłączenia wynikające z osobistego charakteru czynności prawnej	108
3.3. Reprezentacja dziecka w sprawach objętych ustawą z 5.12.1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry	108
3.4. Reprezentacja dziecka w sprawach objętych ustawą z 19.8.1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego	111
3.5. Postępowania przed sądami w sprawach cywilnych	112
3.6. Postępowanie administracyjne	119
3.7. Postępowanie przed sądami administracyjnymi	120

3.8. Postępowanie przed sądami w sprawach karnych	121
3.9. Postępowanie w sprawach nieletnich	122
3.10. Kurator do reprezentowania dziecka	123
4. Odpowiedzialność deliktowa małoletniego i jego rodziców	129
5. Zarząd majątkiem dziecka	139
5.1. Pojęcie i zakres zarządu majątkiem dziecka	139
5.2. Zarząd majątkiem dziecka a zarząd majątkiem wspólnym małżonków	142
5.3. Wykonywanie zarządu przez rodziców	143
5.3.1. Równoległe uprawnienia rodziców i dzieci	147
5.4. Zezwolenie sądu opiekuńczego na dokonanie czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu	148
5.4.1. Uwagi ogólne	148
5.4.2. Granice zwykłego zarządu	150
5.4.3. Nabycie pod tytułem darmym	152
5.4.4. Czy zezwolenie może mieć charakter blankietowy?	153
5.4.5. Zastosowanie art. 101 § 3 KRO do ugody sądowej	154
5.4.6. Artykuł 101 § 3 KRO a rachunek bankowy małoletniego	154
5.4.7. Zbieg przekroczenia zakresu zwykłego zarządu z rozstrzygnięciem sporu między rodzicami (art. 97 § 2 KRO) lub z wyłączeniem reprezentacji rodziców (art. 98 § 2 KRO)	157
5.5. Zagadnienia procesowe	159
5.5.1. Postępowanie	159
5.5.2. Opłata od wniosku	160
5.6. Ustanie zarządu	160
6. Ograniczenie władzy rodzicielskiej w przypadku zagrożenia dobra dziecka	161
6.1. Uwagi ogólne	161
6.2. Przesłanki ograniczenia władzy rodzicielskiej	162
6.3. Zarządzenia trwałe	164
6.4. Zarządzenia doraźne	169
7. Zawieszenie władzy rodzicielskiej	172
7.1. Przesłanki zawieszenia władzy rodzicielskiej	172
7.2. Zagadnienia proceduralne	174
8. Pozbawienie władzy rodzicielskiej	175
8.1. Uwagi ogólne	175
8.2. Trwała przeszkoda	176
8.3. Nadużywanie władzy	177
8.4. Rażące zaniedbywanie obowiązków	178
8.5. Niewykorzystanie udzielonej pomocy	181
8.6. Przywrócenie władzy rodzicielskiej	182
8.7. Postępowanie	182
9. Wybrane zagadnienia proceduralne	185
9.1. Działania sądu opiekuńczego z urzędu	185
9.1.1. Uwagi ogólne	185
9.1.2. Forma wszczęcia postępowania z urzędu	185
9.1.3. Podstawa faktyczna wszczęcia sprawy z urzędu	186

Spis treści

9.2. Udzielanie zabezpieczenia	186
9.3. Właściwość sądu opiekuńczego	187
9.3.1. Pojęcie „osoba, której postępowanie dotyczy”	187
9.3.2. Sąd okręgowy jako sąd opiekuńczy	189
9.3.3. Zmiana właściwości miejscowej w trakcie postępowania opiekuńczego	189
9.4. Legitymacja prokuratora do wszczęcia postępowań w sprawach rodzinnych	192
9.5. Wysłuchanie dziecka	193
10. Piecza zastępcza	195
10.1. Uwagi ogólne	195
10.2. Rozdział kompetencji między rodzicami dziecka a rodziną zastępczą lub placówką opiekuńczo-wychowawczą	198
10.3. Formy rodzinnej pieczy zastępczej, rodzaje rodzin zastępczych	201
10.3.1. Dobór kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i prowadzenia rodzinnego domu dziecka	201
10.3.2. Rodzaje rodzin zastępczych	203
10.4. Formy instytucjonalnej pieczy zastępczej	205

Rozdział II. Kontakty z dzieckiem

A. Komentarz tezewy	211
Kodeks rodzinny i opiekuńczy	211
Tytuł II. Pokrewieństwo i powinowactwo	211
Dział IA. Rodzice i dzieci	211
Rozdział II. Stosunki między rodzicami a dziećmi	211
Oddział 3. Kontakty z dzieckiem	211
Kodeks postępowania cywilnego	217
Księga druga. Postępowanie nieprocesowe	217
Tytuł II. Przepisy dla poszczególnych rodzajów spraw	217
Dział II. Sprawy z zakresu prawa rodzinnego, opiekuńczego i kurateli	217
Rozdział 2. Inne sprawy rodzinne oraz sprawy opiekuńcze	217
Oddział 2. Sprawy z zakresu stosunków między rodzicami a dziećmi	217
Oddział 6. Sprawy dotyczące wykonywania kontaktów z dzieckiem	218
B. Część opisowa	225
1. Europejska konwencja w sprawie kontaktów z dziećmi ...	225
2. Stan prawny przed 13.6.2009 r.	226
3. Stan prawny po nowelizacji	228
3.1. Kontakty niezależne od władzy rodzicielskiej	228
3.2. Zasady regulowania kontaktów z dzieckiem	232
3.3. Formy kontaktów z dzieckiem	235
3.3.1. Uwagi ogólne	235
3.3.2. Kontakty z dzieckiem a odpowiedzialność za dziecko ...	236

3.3.3. Formy kontaktów w praktyce orzeczniczej	237
3.3.3.1. Przebywanie z dzieckiem	238
3.3.3.2. Zaległy pobyt	239
3.3.3.3. Bezpośrednie porozumiewanie się	239
3.3.3.4. Porozumiewanie się na odległość	239
3.4. Ograniczenie lub zakazanie kontaktów z dzieckiem	240
3.4.1. Uwagi ogólne	240
3.4.2. Ograniczenie kontaktów	242
3.4.3. Zakazanie kontaktów	243
3.5. Zmiana orzeczenia	244
3.6. Kontakty dziecka z osobami bliskimi, innymi niż rodzice ..	245
3.6.1. Uwagi ogólne	245
3.6.2. Odpowiednie stosowanie	246
3.7. Zabezpieczenia i gwarancje realizacji ustalonych kontaktów	246
3.8. Kontakty z dzieckiem w sprawie o rozwód	249
3.9. Zagadnienia proceduralne	250
4. Wykonywanie orzeczeń w sprawie kontaktów z dziećmi	252

Rozdział III. Władza rodzicielska i kontakty z dzieckiem w sprawach transgranicznych

B. Część opisowa	269
1. Jurysdykcja	269
2. Prawo właściwe	284
3. Uznawanie i wykonywanie orzeczeń	295

Rozdział IV. Uprowadzenie dziecka za granicę

A. Komentarz tezewy	319
Konwencja dotycząca cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę	319
Rozdział I. Zakres stosowania konwencji	320
Rozdział II. Organy centralne	325
Rozdział III. Powrót dziecka	327
Rozdział IV. Prawo do odwiedzin	339
Rozdział V. Postanowienia ogólne	340
Rozdział VI. Postanowienia końcowe	348
B. Część opisowa	353
1. Uwagi ogólne	353
2. Ogólna charakterystyka konwencji	354
2.1. Przedmiot konwencji	354
2.2. Cele konwencji	355
2.3. Zakres podmiotowy zastosowania konwencji	359
2.4. Zakres terytorialny zastosowania konwencji	360
2.5. Podmiot, który może się powołać na przepisy konwencji ..	361
2.6. Konwencja jako źródło prawa w Polsce	362

Spis treści

2.7. Stosunek konwencji do innych aktów prawa międzynarodowego	363
3. Interpretacja przepisów konwencji	363
4. Przepisy procesowe konwencji	366
5. Wniosek o powrót dziecka i wniosek o ochronę wykonywania prawa do odwiedzin według konwencji. Kierowanie wniosku	375
6. Organ centralny i jego zadania	380
7. Stały pobyt dziecka	389
8. Prawo do opieki nad dzieckiem według konwencji	397
8.1. Prawo do opieki nad dzieckiem w prawie polskim	402
9. Prawo do odwiedzin dziecka według konwencji	408
9.1. Prawo rodziców, krewnych dziecka i dziecka do utrzymywania wzajemnych kontaktów w innych aktach prawa międzynarodowego	409
9.2. Prawo do odwiedzin dziecka według prawa polskiego	410
10. Bezprawne uprowadzenie i bezprawne zatrzymanie dziecka	411
11. Zakres kognicji sądu w sprawie o powrót dziecka (art. 12 zd. 1 i 2 konwencji)	414
12. Podstawy odmowy powrotu dziecka	418
12.1. Uwagi ogólne	418
12.2. Podstawa odmowy powrotu dziecka z art. 12 zd. 2 <i>in fine</i> konwencji	419
12.3. Podstawy odmowy powrotu dziecka z art. 13 zd. 1 lit. a konwencji	420
12.3.1. Faktyczne niewykonywanie prawa do opieki	421
12.3.2. Zgoda na zmianę stałego pobytu dziecka	423
12.3.3. Później wyrażona zgoda na zmianę miejsca stałego pobytu dziecka (akceptacja)	425
12.4. Podstawa odmowy powrotu dziecka z art. 13 zd. 1 lit. b konwencji	426
12.4.1. Poważne ryzyko szkody fizycznej	430
12.4.2. Poważne ryzyko szkody psychicznej	431
12.4.3. Poważne ryzyko narażenia dziecka na sytuację niemożliwą do zniesienia	435
12.4.4. Środki zabezpieczające powrót dziecka	436
12.5. Podstawa odmowy powrotu dziecka z art. 13 zd. 2 konwencji. Zastosowanie przymusu	437
12.6. Podstawa odmowy powrotu dziecka z art. 20 konwencji ..	441
13. Artykuł 21 konwencji haskiej i praktyka jego stosowania ..	442
13.1. Szczególnie przypadki uregulowania prawa do odwiedzin dziecka	444
14. Relacje między konwencją dotyczącą cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę z 25.10.1980 r. a konwencją haską o właściwości, prawie właściwym, uznawaniu i wykonalności oraz współpracy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej i środków ochrony dzieci z 9.10.1996 r.	445

15. Relacje między konwencją dotyczącą cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę z 25.10.1980 r. a rozporządzeniem Rady Nr 2201/2003/WE z 27.11.2003 r. o jurysdykcji oraz uznawaniu i wykonywaniu orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającymi rozporządzenie Nr 1347/2000/WE – uwagi ogólne	447
--	-----

Rozdział V. Mediacja

B. Część opisowa	461
1. Uwagi ogólne	461
2. Mężczyźni, kobiety i dzieci wobec sytuacji rozvodu	463
3. Mediacja – podstawowe zasady	474
4. Mediacje rodzinne – praktyka polska i podstawy prawne	477
4.1. Przedmiot mediacji	477
4.2. Przeciwwskazania wobec mediacji	488
4.3. Rozpoczęcie mediacji – dobrowolność i poufność	493
4.4. Przebieg i rezultat mediacji (ugoda i protokół)	497
4.5. Osoba mediatora	500
4.6. Koszty mediacji	504
Studia przypadków	510
Przypadek 1. Podział majątku dorobkowego przy rozwodzie	510
Komentarz	516
Przypadek 2. Plan opieki rodzicielskiej (1)	516
Komentarz	522
Przypadek 3. Plan opieki rodzicielskiej (2)	523
Przypadek 4. Plan opieki rodzicielskiej (3)	532
Komentarz	537

Rozdział VI. Kontakty między rodzicami a dziećmi w świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz innych instrumentów międzynarodowych

B. Część opisowa	541
1. Uwagi ogólne	541
2. Kontakty rodziców z dziećmi w świetle Europejskiej Konwencji Praw Człowieka	542
2.1. Uwagi ogólne	542
2.2. Artykuł 8 EKPC a kontakty rodziców z dziećmi	544
2.3. Ustalenie macierzyństwa i ojcostwa	545
2.4. Objęcie dzieci opieką publiczną	549
2.5. Połączenie rodziców z dziećmi	555
2.6. Prawo do styczności z dzieckiem	557
2.7. Uprowadzenie dzieci za granicę przez jedno z rodziców	567
2.8. Kontrola Europejskiego Trybunału Praw Człowieka nad decyzjami władz krajowych	571

Spis treści

3. Pozostałe instrumenty międzynarodowe odnoszące się do problemu kontaktów rodziców z dziećmi	573
3.1. Uwagi ogólne	573
3.2. Europejska konwencja w sprawie kontaktów z dziećmi ...	574
3.3. Wzajemne uznawanie orzeczeń w Unii Europejskiej	576
4. Podsumowanie	579
 Rozdział VII. Wzory pism procesowych	
1. Wniosek o rozstrzygnięcie o istotnych sprawach dziecka ..	583
2. Wniosek o odebranie dziecka	585
3. Wniosek o zezwolenie na dokonanie czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu majątkiem dziecka	587
4. Wniosek o zmianę zawartego w wyroku orzekającym rozwód orzeczenia o władzy rodzicielskiej i sposobie jej wykonania	588
5. Wniosek o uregulowanie sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej rodziców żyjących w rozłączeniu	590
6. Wniosek o ograniczenie władzy rodzicielskiej	591
7. Wniosek o zawieszenie władzy rodzicielskiej	592
8. Wniosek o pozbawienie władzy rodzicielskiej	593
9. Wniosek o przywrócenie władzy rodzicielskiej	594
10. Wniosek o uregulowanie kontaktów z dzieckiem	595
11. Wniosek o zezwolenie na wydanie paszportu małoletniemu	597
12. Wniosek o zezwolenie na zmianę nazwiska małoletniemu	598
13. Wzory wniosków o zwrot dziecka i wykonywanie prawa do osobistych kontaktów na podstawie konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, sporządzonej w Hadze 25.10.1980 r.	599
13.1. Wniosek o zwrot dziecka na podstawie konwencji dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, sporządzonej w Hadze 25.10.1980 r.	599
13.1.1. Wniosek w języku polskim	599
13.1.2. Wniosek w języku angielskim	602
13.1.3. Wniosek w języku francuskim	605
13.1.4. Wniosek w języku niemieckim	608
13.2. Wniosek o wykonanie prawa do osobistych kontaktów na podstawie konwencji dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, sporządzonej w Hadze 25.10.1980 r.	611
13.2.1. Wniosek w języku polskim	611
13.2.2. Wniosek w języku angielskim	614
13.2.3. Wniosek w języku francuskim	617
13.2.4. Wniosek w języku niemieckim	620
Indeks rzeczowy	623